
Seznam odborných výrazů

Předmluva

Tímto seznamem odborných výrazů jsme se pokusili sestavit nejdůležitější odborné výrazy ze spojovací techniky. Jednotlivé popisy byly koncipovány tak, aby byly srozumitelné pro laiky.

Seznam si nečiní nárok být dodatečnou příručkou pro techniky. Měl by sloužit pouze k tomu, aby zprostředkovala obchodně zaměřenému referentovi určité množství odborných znalostí.

Až na málo výjimek jsme se zřekli pojmů vztahujících se k výrobě a použili jsme odpovídající odborné pojmenování.

A

Abnormální podložky	Podložky odlišující se od norem (rozměr, materiál)
Adaptér	Spojovací díl
Americký závit	Závit podle amerických norem na palcovém základu (1" = 25,4 mm), např. UNC, UNF
Asymetrický	Nesouměrný
Austenitický	Speciální struktura u nerezavějících ocelí, nekalitelné
Axiální	Uspořádání v podélném směru

B

Bez vibrací	Bez kmitů
Bez vůle	Pevné usazení po spojení více dílů
Bonderizace	Viz fosfátování
Brousit	Postup třískového obrábění pro úzké tolerance a jakostní povrch
Brynění	Dekorativní černý povrch nanesený na chemickém základu, pouze malá ochrana proti korozi

C

Cementační ocel	Ocel, která je vhodná k cementování
Cementování a kalení	Povrchové vytvrzení tepelným zpracováním s přívodem uhlíku
Chemické jištění	Jištění závitů na svěrném nebo lepidlovém základu (viz mikrozapouzdření)
Chromátování	Dodatečný povlak na galvanickém povrchu na chromátovém základu obsahujícím Cr(VI) ke zlepšení korozní odolnosti
Chromování	Galvanicky nanesená dekorativní vrstva chromu
CU-Zn 37	Technické označení pro mosaz se složením slitiny 37% zinku, 63% mědi (dříve: Ms63)
Čep	Válcový osazený konec předmětu např. na hřídelích, osách a závitových dílech
Červený bronz	Slitina mědi s velmi vysokým podílem mědi a s přídavkem cínu a olova. Použití u kluzných ložisek
Čočkovité zakončení	Konec závitů nebo svorníků čočkovitě zakončený
Čočkovité zápusné šrouby	Zápusné šrouby s čočkovitou horní plochou hlavy

D

Deformace při kalení	Rozměrové změny, které vznikají tepelným zpracováním
Délka čepu	Délka osazeného průměru
Délka kužele	Délka kuželové části kolíku
Délka zašroubování	K vytvoření nosnosti potřebují šrouby určitou délku našroubování. Stanovení se provádí v závislosti na průměru a toleranci závitů

Délka závlačky	Jmenovitá délka závlačky
DIN	Německý normalizační institut (Deutsches Institut für Normung)
Dodatečné zpracování	Dodatečné mechanické, chemické nebo tepelné zpracování dílů
Dosedací plocha	Kontaktní plocha, na kterou přímo dosedají spojovací díly na protikusu
Dosedací čep	Dosedací plochy pro obrobky a přípravky
Drážka	Ke vložení nástroje u spojovacích dílů, k utažení šroubovákem
Drážka	Radiální nebo axiální zahloubení v povrchu obrobku k upevnění částí strojů, např. pojistných kroužků nebo lícovaných per
Drážková matice	Matice s postranními drážkami pro utažení
Drážky pod hlavou	Na spodní straně hlavy šroubu, např. k pojištění nebo u vrutů k vyfrézování zapuštění
Dřík	U šroubů s dílčím závitem to je část bez závitu od spodní strany hlavy k výběhu závitu
Duté nýty	Nýt zhotovený z dutého materiálu (trubky)
Dutý šroub	Šroub s otvory (axiálním a radiálním) k průtoku kapalin u součástí motorů a hydrauliky
Dvojitý závit	Závit se 2 chody, dosáhne dvojnásobného stoupání na otáčku
Dvouděrová matice	Kruhová matice se dvěma slepými děrami na čelní ploše (viz DIN 547)
Dvoustřížný	Dvoustřížná řezná síla, např. u upínacích kolíků
Dynamický	Zatížení měnící se výškově a nebo směrově

E

Eloxování	Povlak na lehkých kovech ke zvýšení korozní odolnosti nebo k dekorativnímu barevnému řešení
Excentrický	Výstředný

F

Ferrum	Železo
Finíš	Nejjemnější opracování povrchu (nejvyšší přesnost)
Fosfatování	Nekovový povlak na bázi zinku nebo manganu- fosfátu, dodatečně olejováno, pouze dočasná ochrana proti korozi
Fosforový bronz	Pružinově tvrdá slitina mědi, cínu s malým přídatkem fosforu
Frézování	Postup třískového obrábění ke zhotovení rovinných ploch

G

Galvanický povlak	Metalická korozní ochrana na elektrolytickém základu
GG	Zkratka pro šedou litinu
GT	Zkratka pro temperovanou litinu

H

Hlazené	Díly lisované za studena, jejichž povrch nebude dál opracován
Hlazení	Obrábění ploch načisto, rýhy pouhým okem viditelné
Hloubka drsnosti	Vlastnost povrchu obrobku
Honování	Nejemnější postup třískového obrábění pro otvory s nejvyšší kvalitou povrchu a nejužšími tolerancemi
HRC	Hodnota tvrdosti podle systému Rockwell, zkouška tvrdosti diamantovým kuželem
Hřídelová drážka	Zápich do hřídele k uložení pojistného kroužku
Hvězdicová rukojeť	Rukojeť ve tvaru hvězdice

I

Inbus	Mezinárodně chráněná výrobní značka pro Inšrouby s vnitřním šestihranem, pojmenované podle prvního výrobce Bauer a Schaute = INBUS
Inbus Plus	Chemické jištění závitu (mikrozapouzdření) na šroubech Inbus
Indukční kalení	Částečné kalení indukčním ohřevem
Inkrom	Korozní ochrana, při které se nechá nadifundovat chrom do povrchu oceli (difuzní spojení)

J

Jádrová zátka	Jednocestná jádrová zátka k uzavření vnitřního závitu
Jádrový nástavec	Tlačný čep na konci závitu svorníku
Jakost	Obsahuje všechny mechanické vlastnosti pro šrouby a matice, uváděno také jako třída pevnosti (ISO 898-1, ISO 898-2)
Jednostřížná	Jednoduchá střížná síla
Jemný závit	Menší stoupání závitu než u normálního závitu, označení přidáním stoupání, např. M10x1
Jištění šroubu	Souhrnný pojem pro všechny druhy jištění šroubů
Jmenovitá délka	Je délkový rozměr bez údaje tolerance
Jmenovitý průměr	Vnější nebo vnitřní průměr, uvedený na výkresu (bez tolerance)
Jmenovitý rozměr	Rozměr uvedený na výkresu (bez údaje tolerance)

K

Kadmiováno	Galvanicky nebo mechanicky nanesený kadmiovaný povrch (nebude se už používat)
Kalení	Tepelné zpracování ke zlepšení mechanických vlastností (ohřátí - prudké ochlazení - popuštění)
Kalibr	Zkušební prostředek ke kontrole rozměrů (dobrý, zmetkový), není možné stanovení skutečného rozměru
Kalicí trhlina	Trhliny v materiálu, které se projeví až napětím po tepelném zpracování

K-kroužek	Pojistné kroužky na hřídele a do děr
Klín	Spojovací díl k upevnění (unášení) nábojů na hřídelích, např. vkládací klín, zarážecí klín s nosem
Klín s nosem	Klín s nosem pro zatlučení, může pak být znovu vytažen
Kolečko pro rýhovaný kolík	Rýhovaný kolík, kterým jsou kolíky uspořádané do středu čepu (viz DIN 1475)
Kombinovaný šroub	Šroub, u kterého je neztratitelně a volně otočně namontovaný jeden nebo víc podkládaných dílů, např. podložky, před válcováním závitu
Konec závitu	Provedení (tvar) např. kuželový konec, čochkovitý ... (viz DIN 78)
Konkávní	Prohnuto dovnitř
Konvexní	Prohnuto ven
Koroze	Koroze způsobí měřitelnou změnu vlastností materiálu, a má vliv na funkci spojovacích dílů. Korozní děj bude ovlivněn - materiálem - podmínkami okolí - možnými reakcemi
Korozní ochrana	Ochrana stavebních dílů proti korozi různými opatřeními, jako je výběr materiálu, nebo zušlechťení povrchu
Korunové matice	Matice s drážkami k zajištění závlačkami
Kovaná hlava	Kruhová nakovaná hlava u drátěných kolíků
Kováň	Tváření dílu za tepla
Křížem vrtané šrouby	Šroub s průběžným příčným vrtáním v hlavě k protažení pojistného drátu k zajištění a nebo plombování
Křížová drážka	Vnitřní uchycení, vhodné pro sériovou montáž Systém Phillips nebo Pozidriv
Křížová rukojeť	Rukojeť ve tvaru kříže
Krouticí moment při přetržení	Protože existuje určitá relace mezi zatížením při přetržení (N) a momentem při přetržení (Nm), mohou být tenké šrouby zkoušeny zkrucováním až do přetržení. Použití např. u šroubů do plechu, závitořezných šroubů
Kruhová hrana	Kruhová hrana na konci závitu, působí jako pojištění např. u závitových kolíků
Kulová hlava	Rukojeť ve tvaru koule
Kulové podložky	Použití spolu s kulovými pánvemi k vyrovnání šikmých úložných ploch
Kuželová pánev	Použití spolu s kuželovou podložkou k vyrovnání šikmých úložných ploch
Kuželové zakončení	Konec závitu resp. svorníku kuželové zakončený (sražený)
Kuželový	Kuželový tvar, např. u kuželových kolíků
Kuželový kolík	Kuželový kruhový kolík

Kuželový rýhovaný kolík	Kolík s kuželovitě vyrytými rýhami (viz DIN 1471)
Kuželový vnější závit	Závit, který pro svůj kuželový tvar bude použit jako těsnicí šroubení

L

Lapování	Nejjemnější postup třískového obrábění pro plochy s nejvyšší kvalitou povrchu a nejužšími tolerancemi
Legování	Společným tavením více kovů vznikne nová slitina s novými vlastnostmi
Leštění	Nejjemnější obrábění pro dekorativní plochy
LH	Zkratka pro označení levého závitu (L=Left, H=Hand)
Lícovaná podložka	Podložka s úzce odstupňovanou tloušťkou k vyrovnání tolerance v osovém směru
Lícované uložení	Podle lícování (tolerance velikosti a polohy) vznikne mezi vnějším a vnitřním dílem lisované nebo posuvné uložení, podle druhu spojení
Lícovaný rýhovaný kolík	Rýhovaný kolík pro prostrkovací montáž, nerýhovaný díl leží volný
Lícovaný šroub	Šroub, u něhož dřík přebírá přesnou fixaci sešroubovaných dílů
Linie odstupňování	Oddělení variant uvnitř jednoho rozměru (např. u norem šroubů závitu k hlavě nebo dílčího závitu
Lisování dutin	Lisované díly přetvořené na dutá tělesa
L-kroužek	Pojistný kroužek pro hřídele a díry

M

Matice k zalisování	Matice, která bude upevněna do plechu zalisováním
Matice s kulovým nákrůžkem	Matice s kulovou úložnou plochou k vyrovnání odchylek polohy u upínacích dílů
Měřicí rovina	Vztažný rozměr, na kterém se staví další rozměry
Metrický	Mezinárodní měřicí systém, vystavený na prototypu metru (mm - cm - dm - m, ...)
Mez kluzu (mez pružnosti)	~ Mez pružného prodloužení, je stanovena při zkoušce tahem a je důležitou hodnotou při výběru a výpočtu šroubových spojů
Mez kluzu za tepla	Stanovení meze kluzu za vysokých teplot
Mezinárodní výběr závitů	Příručka se stávajícími druhy závitů (viz DIN 202)
Mezní ohybové napětí	Max. využitelná schopnost ohybu
Mezní rozměr	Rozměr, který leží na horní a spodní hranici tolerance a nesmí být překročen
Mikrozapouzdření	Chemické pojištění závitu proti samovolnému povolení. Pojistné působení pomocí lepidla uzavřeného v mikrozapouzdření, které se aktivuje při zašroubování
Modul pružnosti	Parametr z nauky o materiálu, vypovídá o pružnosti materiálu
Moment zašroubování	Potřebný krouticí moment k zašroubování
Mosaz	Slitina mědi a zinku (viz též Cu-Zn)

Možnost seřízení	Možnost nastavení dílů pro opakované vytvoření původní funkce, např. pro možnost seřízení při opotřebení
------------------	--

N

N/mm ²	Jednotka v pružnosti a pevnosti (Newton na mm ²)
Nadměrný utahovací moment	Překročení přípustného utahovacího momentu při šroubování, šroub se protáčí
Nalisovat	Původně vícedílný, nyní jeden hotový díl, např. hlava šroubu s podložkou
Napětí na mezi kluzu	Pevnostní hodnota u plastů
Napínací matice	Matice s levým a pravým závitem k napnutí předmětů nebo lan
Nástrojová ocel	Legovaná kalitelná ocel k výrobě nástrojů
Navařovací	Šroub bez hlavy k navaření na protikus, např. tažnou tyč
Navařovací matice	Matice k přivaření na plech
Navařovací šroub	Šroub k přivaření na plech
Nerezavějící	Označení pro spojovací díly z nerezavějících ocelí
Neželezné kovy	Materiály bez podílu železa (neželezné kovy)
Neztratitelný	Podložené díly, které jsou namontovány před válcováním závitu
Niklová mosaz	Slitina mědi, zinku a niklu
Nitridace v lázni	Vytvrzení povrchu speciálním tepelným zpracováním v solných lázních
Nitridování	Tvrzení povrchu žháním v dusíkové atmosféře
Nonius	Je pomocné měřítko na měřicích přístrojích (např. posuvka) k odečtu desetinných velikostí u délek
Normální provedení	Standardní provedení bez odchylky nebo požadavku na přísadu
Normované díly	Díly, které jsou jednotně vyráběny a dodávány podle národních nebo mezinárodních norem
Nos	Je u podložek DIN 432 a DIN 462 pojistný díl k ohnutí
Nosník T	Profilová tyčová ocel ve tvaru T
Nosník U	Profilová ocelová tyč ve tvaru U
Nosný průřez	Nosný průřez leží mezi průměrem jádra závitu a průměrem boku závitu a je to základ pro výpočet šroubu
Nucený posuv	Neovlivnitelný pohyb šroubu vpřed, když jsou oba spojované díly opatřeny závitem
Nýtované kolíky	Válcový kolík, vhodný k oboustrannému přinýtování

O

Ocel k zušlechtní	Ocel vhodná k zušlechtní
Odchylka rozměru	Odchylka od jmenovitého rozměru (tolerance)

Odjehlít	Opracované hrany na obrobcích k odstranění ostřin (viz též zlomeno)
Odolný vůči kyselinám	Speciální materiály, které odolávají kyselinám
Odstupňování délek	Normovaný skok stupně u jmenovitých délek šroubů
Oduhličení hran	Nežádoucí úbytek uhlíku při zušlechťování spojovacích dílů
Okuje	Vrstva, která vzniká při tepelném zpracování
Opěrný kroužek	Kroužek k opření pojistných kroužků na hřídeli
Ostřina	Při obrábění vznikající ostré hrany obrobku, např. při soustružení, frézování nebo prostřihování
Otvor klíče	Vzdálenost paralelních záběrových ploch, např. u 4hranných a 6hranných šroubů
Otvor pro závlačku	Vývrt ve svorníku nebo šroubu ke vložení závlačky
Oxidace	Spojeno s kyslíkem
Ozub	U podložek DIN 93 a DIN 463 pojistný díl k zahnutí
Ozubená podložka	Pružná podložka se zuby na vnějším nebo vnitřním průměru
Ozubení	Speciální profil pro jištění na dosedacích plochách přírubových šroubů a matic, jakož i na podložkách

P

Pan-Head	Označení pro šrouby upínacích desek s polokruhovou hlavou a křížovou drážkou
Pasivace	Anorganická ochranná vrstva bez Cr(VI) na povrchu ze zinku nebo slitin zinku ke zvýšení korozní odolnosti
Pevnost jádra	Hodnota pevnosti v jádru dílu
Pevnost při šikmém zatížení	Při této zkoušce tahem se použije šikmá dosedací plocha hlavy (4-10°, v závislosti na tvaru šroubu, rozměru a třídě pevnosti), takže se současně přezkouší houževnatost hlavy.
Pevnost při vytržení	Pevnost materiálu proti vytržení šroubu
Pevnost šroubu	Definuje mechanické vlastnosti šroubů, viz ISO 898-1
Pevnost v tahu	Pevnost v tahu R_m (N/mm ²) šroubů bude stanovena trhací zkouškou a uvádí, jaké min. tahové napětí šroub přenese předtím, než se přetrhne
Pilový závit	Speciální závit s nesoměrnými boky závitů (použití např. u hydraulických lisů)
Plus-Minus	Válcový šroub s kombinovanou podélnou a křížovou drážkou
Poddajný dřík	Podsoustružený dřík bez závitu pod hlavou šroubu s průměrem asi 90 % průměru jádra závitů (viz DIN 2510)
Poddajný šroub	Šroub, který na základě své větší pružnosti zvyšuje trvanlivost šroubového spoje
Podélná drážka	Drážka k dotažení šroubovákem

Podrozměr	Rozměr odchylicí se od předepsaného dolů (-), např. výroba šroubů s podrozměrem pro budoucí zušlechtění se silnou tloušťkou vrstvy
Pojistná matice	Matice se zabudovaným pojistným dílem
Pojistný kroužek	Kroužek k axiálnímu zajištění hřídelů a vývrtů
Pojistný plech	Podložka z plechu s nosy nebo výstupky k pojištění závitových dílů
Pojistný šroub	Šroub se zabudovaným pojistným dílem mechanickým (ozubená nebo drážkovaná dosedací plocha hlavy) nebo chemickým (např. mikrozapouzdření)
Polodutý nýt	Nýt s částečným vývrtem na straně dřívku
Poloměr	Polovina průměru (poloměr)
Polyamid	Druh plastu používaný pro obvyklé spojovací díly (termoplast)
Pomosazení	Galvanicky nanesená vrstva mosazi
Poniklováno	Galvanicky nanesená vrstva niklu
Posuv	Pohyb nástroje vpřed
Požadovaný rozměr	Předepsaný rozměr
Práce ke stanovení vrubové houževnatosti	Materiálová hodnota pro houževnatost materiálu, vyhodnocení vrubovou zkouškou rázem při ohybu
Prasknutí	Prasknutí je jedno z nejčastějších selhání šroubu. Jeho nebezpečí spočívá v tom, že vzniká náhle, bez předchozího příznaku. Vzniká při dynamicky se měnícím zatížení v osovém směru nebo ohýbáním šroubu tam a zpět
Předpětí	Předepsaná síla F v k dotažení šroubů
Předpinací síla	Předpinací silou budou díly šroubového spoje stlačeny na požadovanou svěrnou sílu
Překročení rozměru	Rozměr odchylicí se od předepsaného nahoru (+)
Převlečná matice	Matice pro trubková šroubení
Příruba	Spojovací díl ke spojení trubek
Přírubový spoj	Spojení pomocí přírub a šroubů
Přítlačný díl	Přenáší upínací sílu na obrobek
Prodloužení	Změna délky při zatížení
Prodloužení při přetržení	Materiálová hodnota u plastů v %, udává prodloužení zkušební tyčky do přetržení
Protlačování za studena	Výrobní postup k hromadné výrobě spojovacích dílů tvářením za studena
Průběh vláken	Směr struktury složení (např. probíhající směr válcování při výrobě oceli)
Průchozí otvor	Průchozí vyvrtaná díra ve stavebním dílu k sešroubování prostrčení

Průměr boku	~ Střed mezi průměrem jádra závitu a vnějším průměrem, základ výpočtu geometrie závitu
Průměr díry jádra	Průměr předem zhotoveného vývrtu pro navazující řezání nebo tváření závitu
Průměr dříku	Průměr dříku bez závitu
Průměr svorníku	Průměr válcového svorníku nebo kolíku
Průměr závitu	Vnější průměr závitu = jmenovitý rozměr
Průřez	Průřez napříč k ose dílu ke stanovení plochy průřezu, např. nosný průřez u závitu
Pružinová ocel	Speciální pružná ocel ke zhotovení dílů pružin
Pružná podložka	Pružící, vlnitá nebo prohnutá podložka, uzavřená
Pružný kroužek	Pružící, ohnutý kroužek, otevřený

R

Rázová houževnatost hlavy	Je požadavek na šrouby s hlavou, stanovení rázovou zkouškou hlavy
Relativní pohyb	Nastává mezi upnutými díly ve vůli při uvolnění předpětí
Rovinná plocha	Rovná plocha
Rozeta	Speciální podložka, která svým tvarem umožňuje vložení šroubu se zápusťnou hlavou při montáži na rovných plochách
Rozpěrný šroub	Šroub bez hlavy s oboustranným závitem
Rozvidlení	Rozštípnutý konec šroubu do kamene k zakotvení do betonu
Ruční kolo	Obslužný díl na strojích k ručnímu pohybu jednotlivých dílů stroje
Rýha	Odlehčovací zápich na konci závitu (viz DIN 76 Ri) nebo zápich pro zajištění hřídele
Rýhování	Na kruhových dílech vytvořené podélné ozubení pro lepší uchopení
Rýhovaný hřeb s polokulovou hlavou	Rýhovaný hřeb s polokulovou hlavou (viz DIN 1476)
Řezná hrana	Ostrá hrana na konci šroubu u vroubkovacích šroubů

S

Samojistící	Pojem pro spojovací díly se zabudovaným pojistným dílem
Sedání	Postup při montáži šroubového spoje, vyvolaný urovnáním drsnosti povrchů upínaných dílů. Opatření proti sedání: - pružné šroubové spoje s velkou svěrnou délkou - pružné podložky nebo kroužky s dostatečnou pružnou silou - minimalizace počtu dělicích spár - bez podložek - hladké dělicí plochy - dostatečná tvrdost dosedacích ploch
Sintrování	Kovový prášek lisovaný do tvaru za tepla a pod tlakem.

Sintrováno plastem	Na závitové díly nanesená dodatečná kluzná vrstva ke snížení hodnoty tření
Sklon	Poměr změny průměru na jednotku délky (např. 1:50)
Skutečný rozměr	Skutečný rozměr zjištěný měřením
Slepá díra	Díra, která není provrtaná skrz obrobek
Slisovat	Výrobek z více dílů spojených lisováním (např. uzavřená matice s nalisovanou čepičkou)
Směrná hodnota	Přibližná očekávaná hodnota
SM-ocel	Zkratka pro Siemens-Martinskou-ocel
Souosost	Osy souměrnosti ležící v rovnoběžném směru os
Soustružený díl	Rotačně souměrný díl, vyráběný obráběním na soustružnických automatech
Spirálový upínací kolík	Uzavřený pružný dutý kolík tvarovaný do spirály k upevnění dvou nebo více jednotlivých dílů
Spojení PV	Vysokopevnostní spojení v ocelových konstrukcích
Spojovací technika	Souhrnné označení pro všechny výrobky a uživatelské techniky pro spojování dílů
Sražení	Definované sražení hrany na přechodech, např. u soustružených dílů
Statický	Ze statiky klidný, stojící
Stavební ocel	Nelegovaná ocel, označená min. pevností v tahu (např. St 37)
Stavěcí kroužek	Nastavitelný kroužek k axiálnímu polohování dílů na hřídeli
Stavěcí šroub	Šroub, který bude použit k upevnění seřiditelného předmětu
Stoupání závitů	dráha závitů zdolaná během jedné otáčky
Středění	Při soustružení částečně nutný pomocný centrální čelní vývrt k opření obrobku
Střížná síla	Síla působící kolmo k ose
Surová měrná hmotnost	Materiálový parametr u plastů (v g/cm ³)
Svěrná délka	Svěrná délka šroubu je délka od opěrné plochy hlavy až k 1. nosnému chodu závitů ve šroubovém spoji
Svěrná síla	Síla zavedená utahovacím momentem k jistému sevření spojovaných dílů
Svorník	Šroub bez hlavy s částečným závitem a drážkou
Svorník	Šrouby bez hlavy s oboustranným maticovým závitem
Šarže	Zhotovení jednotného výrobního množství, např. při výrobě oceli
Šestihrnt samovrtný	Geometrický tvar, ve spojení se šrouby = otvor klíče
Škrabací drážka	Ostrohranná drážka na konci šroubu, která např. vyškrábne zbytky laku v protizávitu

Špička	Tvar konce šroubu, např. ve funkci vyhledávací špičky Špička jehly označení pro poškozenou kuželovou čtyřhrannou špičku
Špička jehly	Označení pro poškozenou kuželovou čtyřhrannou špičku
Šroub do kamene	Šroub k zabetonování, viz též rozvidlení
Šroub do plechu	Povrchově kalené šrouby, které si v plechových dílech samy vytvoří závit v předvrtané nebo prostržené díře
Šroub na dřevěné stavby	Speciální šroub k sešroubování dřeva a dřevotřískových desek
Šroub pro drážku T	Šroub pro drážky T (viz DIN 787) k upevnění upínacích prostředků na obráběcích strojích
Šroub pro dřevotřískové desky	Šroub speciálně pro šroubování do dřevotřískových desek
Šroub pro rychlou montáž	Šroub k upevnění sádkartonových desek
Šroub s hlavou T	Hlava má tvar kladívka
Šroub s okem	Šroub s okem pro upínače
Šroub s plochou válcovou hlavou	Šroub s velkým poloměrem hlavy a malou výškou
Šroub s pojistnými zuby	Šroub s ozubenou dosedací plochou k pojištění
Šroub s polokulovou hlavou	Tvar hlavy tohoto šroubu odpovídá polokouli
Šroub s trumpetovou hlavou	Šroub, jehož hlava má tvar trumpet (např. šrouby pro rychlou montáž)
Šroub samojistný	Šroub, který si sám vyřízne závit v předvrtané díře
Šroub samořezný	Šroub se závitem šroubu do plechu a vrtací špičkou k navrtání (viz DIN 7504)
Šroub se 4hrannou hlavou	Šroub se 4hrannou hlavou, často používaný v držácích nástrojů
Šroub tvořící závit	Při zašroubování sám tvoří svůj závit v předvrtaných jádrových otvorech: - závitotvorné šrouby DIN 7500 - závitořezné šrouby DIN 7513, DIN 7516
Šrouby pro svodidla	Speciální šroub pro upevnění svodidla
Štěrbinová koroze	Speciální druh koroze vyvolaný úzkými mezerami a dělicími spárami

T

Talířová hlava	Velmi plochá kruhová hlava s velkým průměrem výšky - poměr
Talířová pružina	Pružina ve tvaru kotouče, postavená na výšku, použitá jako jednotlivá pružina, paket pružin nebo sloupec pružin
Talířový nástavec	Kruhový nástavec pod 6hrannou hlavou šroubu, aby se vyrovnala tvorba ostřin na přitlačné hraně hlavy
Tažná pružina	Pružina, která bude zatížena tahem
Tažnost	Tažnost A5 (%) šroubů je stanovena a při tahové trhací zkoušce a udává, jak mnoho se šroub trvale prodlouží až do přetržení. Je to charakteristická hodnota pro houževnatost šroubu

Temperovaná litina	Kujná litina (zkratka GT)
Temperování	Teplné zpracování k dosažení určitých vlastností
Teplná odolnost	Speciální materiály pro použití za vysokých provozních teplot
Teplná vodivost	Schopnost materiálu vést teplo
Teplné zpracování	Zpracování teplem
Teplné zušlechťení	Teplné zpracování pro dosažení vyšších hodnot pevnosti (kalení s následujícím vysokým popuštěním)
Teplota použití	Teplota potřebná ke splnění určitých postupů
Teplota tavení	Teplota, při které kovy přecházejí z pevného skupenství do kapalného
Těsnící závit	Kuželový závit s těsnícím efektem (např. pro uzavírací zátky pro součásti hydrauliky)
Těžký kov	Kov s vysokou měrnou hmotností přes 4 kg/dm ³ , např. olovo
Thomasova ocel	Ocel získaná Thomasovým postupem ze surového železa s vysokým obsahem fosforu
Titan	Velmi lehký kov odolný korozi s vysokou pevností
Tlačná pružina	Pružina, která bude namáhána tlakem
Tlačný čep	Čep vysoustružený na šroubu k umístění přitlačného dílu
Tolerance	Přípustná odchylka jmenovitého rozměru
Tolerance závitů	Zásadně mají metrické závity šroubů rozměry odpovídající jmenovitému rozměru a menší, maticové závity odpovídající jmenovitému rozměru a větší. Rozlišují se toleranční polohy: e, f, g, h pro závity svorníků G, H pro závity matic Kombinace tolerancí pro přesné matice a šrouby s normálním závitem: 6g / 6H - vhodné pro normální zinkování 6e / 6H und 6f / 6H - vhodné pro tlustější galvanické vrstvy, přičemž takové šrouby se vyrábějí pouze ve zvláštním provedení
Toleranční kroužek	Přidržovací kroužek k nasazení rukojeti na hřídel
Toleranční pole	Vypovídá o velikosti a poloze tolerance
Torx	Chráněný název výrobku pro vložení nástroje "vnitřní šestivál"
Trapézový závit	Profil závitů pro pohybové šrouby, např. vřetena
Tření	Odpor při pohybu dvou ploch po sobě. Přitom vznikající hodnota tření je závislá na zúčastněných materiálech resp. plochách a je směrodatná pro stanovení utahovacího momentu
Trhací zkouška	Destruktivní zkouška dílu v tahu až do prasknutí ke stanovení pevnosti v tahu

Třída pevnosti	Obsahuje všechny mechanické vlastnosti pro šrouby a matice (též známo jako jakost, ISO 898-1, ISO 898-2)
Třída výrobku	Třídění podle všeobecných požadavků (tolerance a provedení) pro mechanické spojovací díly
Trojhranný šroub	Šroub se speciální trojhrannou hlavou, aby se zabránilo neoprávněnému povolení normálním šroubovým klíčem
Trubkový nýt	Duté nýty z výroby trubek
Trubkový závit	Závity pro trubky a fitinky v palcovém systému
Tváření za studena	Tváření bez předchozího ohřevu, pro hromadné díly obvyklý výrobní postup
Tváření za tepla	Tváření v teplém stavu, např. v zápustce
Tvorba třísek	Třísky vznikající při soustružení, frézování nebo vrtání
Tvrdest	Odpor materiálu proti vnikání jiného materiálu. Tvrdest se měří speciálními přístroji na definovaných měřicích místech (hlava, konec dřívku, dosedací plocha matice)
Tvrdest dle Rockwella	Hodnota tvrdosti podle systému Rockwell, viz HRC
Tvrdest podle Brinella	Hodnota tvrdosti podle systému "Brinell" (HB), zkouška tvrdosti kuličkou
Tvrdest podle Vickerse	Hodnota tvrdosti podle systému Vickers (HV), zkouška tvrdosti diamantovým jehlanem
tZn	Žárově zinkováno (tepelně zinkováno)

U

Upevňovací závit	Speciální závit u kolíkových (závrtných) šroubů s větším průměrem závitu na straně k zašroubování, např. SK6
Upíchnout	Oddělit opracovávaný soustružený díl od tyče materiálu
Upínací otvor	Otvor ke vložení čepů nebo svorníků
Upínací podložka	Prohnutá klenutá podložka ve tvaru talířové pružiny, k pojištění šroubu
Upínací pouzdro	Otevřený pružný dutý kolík k upevnění více dílů
Upínka do drážky T	Matice pro drážky T (viz DIN 508) k upevnění upínacích prostředků na obráběcích strojích
Ušlechtilá ocel	Ocel tavená s vyšší čistotou, nejvyšší obsah P + S
Utahovací moment	Utahovacím momentem se zavede do šroubového spoje potřebná předpínací síla
Utahovací moment	Potřebné vynaložení síly v Nm při šroubování (sílaft „F“ x rameno síla „l“)
Uzavírací šroub	Šroub k uzavření závitových otvorů v zásobnících na kapaliny
Užitečný	Odpovídající příznak musí být funkční v celém rozsahu, např. délka závitu

Únavová odolnost	Únavová odolnost šroubu udává, jakou změnu zatížení (výkyvy napětí) středního namáhání předpínací silou + provozní silou (střední napětí) může snést, aniž by utrpěl trvalé prasknutí
Úsečové pero	Spojovací díl ke tvarovému spojení náboje s hřídelem

V

Válcový	Na určité délce má stejný průměr
Válcový rýhovaný kolík	Válcový kolík s průchozím stálým rýhováním
Válcový šroub	Šroub s kruhovou připojenou hlavou
Válečkování	Přetvoření bez napětí válečkovacím nástrojem
Válečkový kalibr	Zkušební prostředek ke kontrole otvorů (dobrý, zmetkový)
Vedení klíče	Otvor v základu s vnitřním šestihranem pro lepší možnost dotažení šroubů s vnitřním šestihranem s nízkou hlavou (DIN 6912)
Vejčitá rukojeť	Rukojeť pro ruční kola a ruční kliky
Vějířovité podložky	Pružné podložky s vějířovitě vyhnutými segmenty na vnějším nebo vnitřním průměru
Verbus-Plus	Mezinárodní chráněná známka pro zušlechtné šrouby s vnějším šestihranem výrobce Bauer a Schaute = VERBUS s chemickým jištěním závitu (mikrozapouzdření)
V-kroužek	Otevřený pojistný kroužek pro hřídele a otvory
Vnější ozubení	Ozubená nebo vějířovitá podložka, na které je ozubení uspořádáno na vnějším průměru
Vnitřní ozubení	Pružné podložky, u kterých je ozubení uspořádáno na vnitřním průměru
Vnitřní ozubené průměr	Vnitřní uchycení ozubením, např. dvanáctihranem
Vnitřní šestihran	Vnitřní uchycení šestihranem
Vodíkové zkrěhnutí	Varovné upozornění U galvanických povlaků na vysoce pevných /cementovaných dílech s pevností v tahu asi od 1000 N/mm ² (tvrdost jádra nebo povrchu přes 320 HV) a pérově tvrdých dílech s tvrdostí přes 390 HV nelze u známých postupů bezpečně vyloučit nebezpečí vodíkového zkrěhnutí; může se snížit temperováním, ale nelze ho vyloučit (viz DIN EN ISO 4042, odst. 6 / dodatek A, DIN EN ISO 15330). Proto budou díly tohoto druhu opatřeny galvanickými povlaky pouze na výslovné přání a na riziko objednatele!
Vrubový kroužek	Uzavřený pojistný kroužek s vruby pro hřídele a vývrty
Vrubový šroub	Šroub, který si řezným vrubem sám vyřízne závit
Vrut	Šroub k zašroubování do dřeva
Výběh závitu	Výběh několika nepoužitelných chodů závitu u vnějších a vnitřních závitů - podle nástroje
Výrobní dávka	V jednom místě zhotovené nebo dodané množství stejného dílu
Výrobní norma	Předpis specifický pro uživatele

Vyrovnávací podložka	Podložka k vyrovnání výrobních tolerancí
Vysoce pevné	Zušlechtěné šrouby s třídou pevnosti od 8.8
Výstředný	Vzájemná odchylka dvou os souměrnosti (koaxialita)

W

W-kroužek	Vyklenutý otevřený pojistný kroužek pro hřídele a otvory
-----------	--

Z

Zaoblené čelo	Zaoblené konce u lícovaných per, viz DIN 6885 - tvar A
Zápích	Obvodová drážka na válcovém dílu pro hřídelový kroužek nebo na konci závitu (viz též rýha a upíchnout)
Zápích závitu	Zápích na vnějším nebo vnitřním závitu k průchozí šroubovatelnosti
Zapichnutí /podsoustružení	Obvodová drážka na válcových dílech, např. u konce závitu (viz též rýha a zápích)
Zapuštění	Zahloubení provedené ve výrobku k uložení hlavy šroubu
Zápustkové kování	Speciální výrobní postup pro díly, které se za tepla kovají v zápustce
Zápustný rýhovaný hřeb	Rýhovaný hřeb se zápustnou hlavou
Zápustný šroub	Zapuštěný šroub, po montáži zároveň s povrchem materiálu
Záslepka	Kotouč k uzavření vývrtů
Zásuvný rýhovaný kolík	Rýhovaný kolík s jednostranným rýhováním pro montáž zasunutím, délka rýhování = ½ jmenovité délky
Závěsný šroub	Šrouby s hlavou ve tvaru oka pro účely přepravy a zvedání
Závit	Závit, který se sám zajistí proti uvolnění
Závit ISO	Závit, který je normovaný podle ISO, je ISO = International Organisation for Standardization (mezinárodní organizace pro standardizaci)
Závit UNC	Normální americký závit - v palcovém systému
Závit UNF	Jemný americký závit - v palcovém systému
Závit Whitworth	Anglický závit v palcové soustavě (1" = 25,4 mm)
Závit	Šikmá rovina, šroubovitě vedená po válcovém jádru nebo dutině Závity pro spojovací díly jsou zásadně definovány - vnějším průměrem - průměrem jádra - průměrem boku - úhlem boku - stoupáním
Závitořezný šroub	Podle svého názvu si řeže tento šroub svůj protizávit. Přitom vznikají třísky. Provedení: - se závitěm do plechu - s metrickým závitěm

Závitořezné šrouby do kovů:

- DIN 7513, DIN 7516

Závitořezné šrouby pro tvrdé plasty (Duroplast)

Závítotvorný šroub

Si sám vytváří protizávít v plasticky přetvářeném materiálu. Nevznikají přitom žádné třísky.

Závítotvorné šrouby závity pro kovy:

- šrouby do plechu

- rýhovací šrouby s metrickým závitem (Taptite, Triform, Swageform, Spiralfarm, ...)

Závítotvorné šrouby závity pro plasty:

Použitelné pouze v termoplastech

Závítová hmoždinka

Závítová vložka k našroubování do dřeva s metrickým vnitřním závitem

Závítová vložka

Zesílení závitů v měkkých materiálech, např. hliníku nebo k opravě stržených závitů

Závítový kalibr

Zkušební nástroj ke kontrole závitů (dobrý nebo zmetek) (závitový kroužek pro vnější závity, závitový trn pro vnitřní závity)

Závítový kolík

Šroub bez hlavy, záběr nářadí v drážce nebo vnitřním šestihranu

Závítotvorné

Šrouby, které si samy tvoří závít v předvrtané díře (viz DIN 7500)

Závlačka

Pojistný kolík z drátu se 2 ohnutými konci

Závrtné šrouby

Závrtné šrouby jsou multifunkční spojovací díly, které

- si samy vyvrtají jádrový otvor

- vyříznou protizávít

- upevní.

Závrtné šrouby jsou šrouby do plechu s provedením závitů podle DIN 7950. Dodatečně mají špičku, jejíž obrys je stanoven v DIN 7504. Závrtné šrouby jsou obvykle vyrobeny z cementované oceli (tvrdý povrch, houževnaté jádro). Nerezavějící závrtné šrouby jsou měkkší, a proto jsou vhodné pro hliníková šroubení a podobné materiály. Pro montáž jsou potřebné vhodné poháněné šroubováky

Závrtný šroub

Šroub bez hlavy, na jednom konci závít k pevnému usazení, na druhém konci maticový závít

Zhutnění

Zhutnění materiálu vznikající při procesu tváření

Zinkováno

Galvanicky, tepelně nebo mechanicky nanesená vrstva zinku

Zkušební hodnoty

Skutečná hodnota, určená při zkoušce (rozměr, mechanické hodnoty)

Zkušební napětí

Šrouby, které by při tahové zkoušce neměly být porušeny, budou podrobeny zkušebnímu napětí (N/mm^2). To činí asi 90% napětí meze kluzu. Základ výpočtu pro zkoušku zkušební silou

Zkušební síla

Existující minimální zatížení pro zkoušení šroubů a matic

Zlomeno

Odjehlené hrany (viz též odjehlít)

Značka	Spojovací díly, u kterých mají zvláštní význam pevnostní vlastnosti nebo složení materiálu, musí být výrobcem označeny: - značkou výrobce • pro zpětné dohledání v případě reklamace • k potvrzení o výrobě schváleným výrobcem (např. se schválením TÜV) - třídou pevnosti, např. 8.8, 12.9 pro šrouby z oceli 70, 80 pro šrouby a matice z nerez 8, 12 pro matice z oceli - materiály, ve zvláštních případech, např. A2, A4 pro nerezavějící oceli Cr-Ni Cu 2 pro mosaz Al 3 pro slitinu hliníku Al Mg Si 1 YK, GB, SB pro žárupevné šrouby
Zušlechťení	Plocha opatřená povlakem pro korozní ochranu nebo dekorativní vzhled
Zušlechťení povrchu	Dodatečné vrstvy nanesené na obrobky na kovové (anorganické) nebo nekovové organické) bázi k ochraně proti korozi a nebo k dekorativnímu zbarvení
Žárově zinkováno	Tepelné zinkování (zkratka tZn)
Žlutě chromátováno	Chromátování s obsahem Cr(VI) se žlutým barevným odstínem (cC) ke zvýšení korozní odolnosti galvanicky nanesených kovových povlaků.